

Rakentavaa vuorovaikutusta koulun arjessa

Tampereen yliopiston normaalikoulu pääsi mukaan The Nordic Wergeland Centerin kiistanalaiset aiheet ja rakentava vuorovaikutus- koulutukseen Utøyaan. Koulutuksessa olleet rehtori ja opettaja jakoivat osaamistaan kaikille yläkoulun opettajille toiminnallisessa opettajankokouksessa ja kaikki pääsivät tutustumaan rakentavan vuorovaikutuksen menetelmiin käytännössä. Menetelmistä järjestettiin halukkaille yläkoulun opettajille myös toinen koulutuskerta. Opettajia kouluttavana tahona norssi on järjestänyt myös aineenopettajaharjoittelijoille ryhmänohjauksia tästä toimintamallista ja -menetelmistä. Yläkoulun opettajat ja opetusharjoittelijat järjestivät päivän, jossa jokainen yläkoulun opettaja ja oppilas pääsi harjoittelemaan kiistanalaisista aiheista puhumista ja rakentavaa vuorovaikutusta. Yksittäistä päivää tärkeämpää on saada rakentava vuorovaikutus osaksi koulun arkea opettajan tai harjoittelijan opettamasta aineesta riippumatta. Rakentava vuorovaikutus ja siihen liittyvät harjoitukset kasvattavat valmiuksia kuuntelemiseen ja toimivaan vuorovaikutukseen. Keskustelun aiheet tulevat oppilaiden ja opiskelijoiden arjesta ja yhteiskunnasta. Oppilaat ja opiskelijat, opettajat ja harjoittelijat ovat kokeneet rakentavan vuorovaikutuksen menetelmät mielekkääksi ja innostavaksi tavaksi toimia. Ihmisten perustarve on tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä olla osa yhteisöä. Opettajat ovat huomanneet, että oppilailla ja opiskelijoilla on tarve ja halua käsitellä kontroversiaalisia asioita, vaikuttaa oppisisältöihin ja menetelmiin. Opettajilla on ollut halua ja valmiutta kokeilla erilaisia keinoja. Monilla opettajilla on jo ennestään ollut työkaluja rakentavaan keskusteluun ja positiiviseen vuorovaikutukseen. Koulumme opettajista viisi on kouluttanut itseään lisäksi noin vuoden verran myös positiivisen oppimisen ja elämäntaitojen opinnoissa ja jakanut osaamistaan henkilökunnalle, luokanopettajille ja aineenopettajille suunnatuissa työpajoissa. Positiivinen pedagogiikka on olennainen osa rakentavan vuorovaikutuksen ylläpitämisessä ja edistämisessä.

Yläkoulu on viimeinen paikka tavoittaa koko ikäluokka ja siksi kaikki koulumme 7.- luokkalaiset osallistuvat vuosittainen PLANin kanssa yhteistyössä järjestettävään vihapuhepajaan, jossa opetellaan erottamaan vihapuhe vihaisesta puheesta ja harjoitellaan vihapuhetta ennaltaehkäiseviä tai torjuvia keinoja. Vihapuheen ennaltaehkäisyssä olennaista on ryhmään kuulumisen tunne ja mahdollisuus saada äänensä kuuluviin ja vaikuttaa. Norssin tavoitteena on tukea yhteisöllisyyttä ja osallistaa oppilaita ja opiskelijoita mm. aktiivisen tukioppilas-, tutoropiskelija-, oppilaskunta- ja opiskelijakunta toiminnan avulla. Yläkoulun oppilaskunnan hallitus järjestää viikoittain ala- ja yläkoululaisille mm. tanssivälitunteja ja opettajat tarjoavat erilaisia touhuvälitunteja mm. akrobatiaa, mindfulness-välitunteja, lautapelivälitunteja jne. Lukiossa järjestetään viisi kertaa vuodessa yhteisöllisyyspäiviä, jossa tavoitteena on yhdessä kehittää lukion toimintaa ja tutustua toisiin lukioyhteisössä opiskeleviin tai työskenteleviin ihmisiin. Yhteisöllisyyspäivissä on ollut mm. rehtorin kyselytunti, jonne opiskelijat saivat lähettää etukäteen kysymyksiä, uuden opetussuunnitelman pohdintaa, tutoreiden ja opiskelijakunnan hallituksen järjestämää ohjelmaa. Lukion vuosikurssien ryhmät pitävät myös oman ryhmän iltapäivän kerran lukukaudessa. He suunnittelevat yhteisen toimintansa yhdessä ryhmänohjaajiansa kanssa. Lukuvuoden alussa 7.- luokkalaisille ja lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille on ryhmäyttämispäiviä.

Ala- ja yläkoulussa on harjoiteltu tunnetaitoja, rakentavaa vuorovaikutusta ja käsitelty kiistanalaisia aiheita mm. aamupiirien, tunnetaitotuntien ja kokonaisten kurssien avulla. Yläkoulun 9.-luokkalaisille tarjotaan vapaavalintaista nuorten ihmissuhdekurssia, jossa harjoitellaan rakentavan vuorovaikutuksen menetelmiä mm. aktiivista kuuntelua, minä-viestejä, arvoja, arvostiriitoja ja niiden ratkaisemista sekä neuvottelutaitoa. Lukiossa tarjotaan psykologian koulukohtaisena kurssina samankaltaista, mutta teoreettisempaa Vuorovaikutus-kuvioita – kurssia. Kurssien sisältöjä on täydennetty Utøyan koulutuksen myötä. Kursseilla hyödynnetään Rauhankoulun draamapajoja ja Taksvärkki ry:n kouluvierailuja. Tämä yhteistyö on lisännyt oppilaiden tunnetaitoja: kykyä asettautua toisen ihmisen asemaa ja laajentanut ymmärrystä erilaisia kulttuureja ja ihmisoikeuksien merkityksellisyyttä kohtaan.

Kaksi yläkoulun ja kaksi lukion opettajaa osallistui lisäksi HY+:n tarjoamaan radikalisoitumisen ennaltaehkäisy- koulutukseen ja ideoimme lukioon teemaopintoihin liittyvän kurssin: Se oli yksi meistä - kiistanlaiset aiheet, poliittinen ja väkivaltainen radikalismi. Kurssin tavoitteena on kehittää ajankohtaisten kiistanalaisten aiheiden tunnistamista, analysoimista ja niistä keskustelemista laaja-alaisesti ja oppiainerajat (yhteiskuntaoppi, historia, psykologia) ylittävästi. Opiskelijat oppivat väkivaltaisen ja poliittisen radikalismien syntyyn ja ilmenemiseen liittyviä teorioita sekä perehtyvät ajankohtaiseen tutkimukseen aiheesta. Opiskelijat kehittävät kriittistä ajatteluaan. Opiskelijat harjoittelevat ajankohtaisista asioista ja tapahtumista keskustelemista rakentavasti. Opiskelijat harjoittavat kriittistä medialukutaitoaan. Valitettavasti tämä kurssi ei ole vielä kertaakaan toteutunut.

Oppilaiden ja opiskelijoiden ääntä ja mielipiteitä on kuultu teettämällä googlen avulla kysely, jossa kysyttiin, mihin norssin toiminnassa olet tyytyväinen ja mihin haluaisit vaikuttaa. Myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekeminen ja päivittäminen on tarjonnut oppilaille mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan ja toiveistaan. Kaikille 5.-9.- luokkalaisille ja lukiolaisille lähetyn sähköisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulosten ja oppilas- ja opiskelijakunnan hallitusten kuulemisen perusteella ala- ja yläkouluumme on järjestetty verso-opettajien (kahdeksan opettajaa) ja oppilaiden (20 oppilasta) koulutusta ja toimintaa. Kiistanalaisista aiheista puhuminen, rakentava vuorovaikutus ja säännölliset sähköiset kyselyt ja keskustelut valmentavat oppilaita ja opiskelijoita tuomaan jatkossakin oma äänensä kuuluviin.

Alkuun ajan löytäminen alkuvaiheen järjestäytymiseen oli haastavaa. Nyt kun työtävät ovat tuttuja, toiminta tapahtuu oppituntien sisällä. Myös tutun ryhmän kanssa on helpompaa työstää asioita kuin vieraamman ryhmän. Kannustamme kokeilemaan rakentavaa vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimia ja tapahtumia rohkeasti. Järjestäkää vaikka toiminallinen opettajankokous, jossa tutustutatte opettajat joihinkin rakentavan vuorovaikutuksen menetelmiin, niin työtävät ovat kaikille mahdollisia oppiaineesta riippumatta.

